

PARAGRAFTA ANLATIM

ANLATIM TÜRLERİ (ANLATIM TEKNİKLERİ)

- ✓ **Anlatım tekniği**, bir yazarın ele aldığı konuya göre düşüncelerini ortaya koyma tarzı ve dili kullanma şeklidir. Yazar; örneğin bir düşüncüyü, bilgiyi karşı tarafa aktarmak istiyorsa açıklayıcı anlatım; bir görünümü okurun gözünde canlandırmak istiyorsa betimleyici anlatım kullanır.
- ✓ **Düşüncüyü geliştirme yolu** ise yazarın; anlatacaklarını daha etkili, somut ve inandırıcı kılmak için kullandığı yardımcı yöntemlerdir. Örneğin açıklama yapan bir yazarın örnek vererek, betimleme yapan bir yazarın benzetme yaparak sözlerini okurun algısında somutlaştırmasıdır.

Açıklayıcı Anlatım

- ✓ Yazarın bir konuda “okura bilgi vermek” amacıyla kaleme aldığı yazılarda başvurduğu anlatma yöntemidir.
- ✓ Açıklayıcı anlatım; eğitici-öğretici yazılarda, makalelerde, ders kitaplarında, ansiklopedilerde, gazete ve dergilerde kullanılır.
- ✓ Bu anlatım biçiminde yorum içeren ifadeler pek yer verilmez, nesnellik hâkimdir. Açık, anlaşılır ve sade bir dil kullanılır; mecazlı anlatıma, söz oyunlarına genellikle başvurulmaz.
- ✓ Dil, göndergesel (bilgilendirici) işlevde kullanılır.
- ✓ Okurken bilgi sahibi olunuyorsa orada açıklayıcı anlatım vardır, denilebilir.
- ✓ Açıklayıcı anlatım tekniğinde yazar “örneklendirme, sayısal verilerden yararlanma, tanık gösterme” gibi düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanabilir.
- ✓ Açıklayıcı anlatım ve öğretici anlatım birbiriyle ilişkilidir.

Örnek Metin

- Sanatsal metinler, tüketmelik yani kullanmalık metinler değildir. Bu yüzden sanatsal metinlerde dil bir araç değil, amaçtır. Yani dilin estetik bir yapıya dönüşmesi gerekir. Sanatsal metin özgündür, biriciktir. Yorumu açıktır. Gerçekle ilişkisi doğrudan değil, dolaylıdır. Bir başka deyişle sanatsal metin, kurguya dayanır. Amaç bilgi vermek değil, estetik bir haz oluşturmaktır.

Tartışmacı Anlatım

- ✓ Yazarın bir düşüncüyü “çürütmek veya savunmak” amacıyla kaleme aldığı yazılarda kullandığı tekniktir.
- ✓ Açıklayıcı anlatıma göre kanıtlama çabası daha belirgindir.
- ✓ Bu tür paragraflarda “eleştirel yaklaşım, karşı çıkış, kabullenmeyişi, muhalefet havası” sezilir.
- ✓ Genellikle önce karşı çıkılan, yanlış bulunan görüş verilir. Ardından “hâlbuki, ne var ki, oysa...” gibi ifadelerle yazar kendi görüşünü aktarmaya çalışır.
- ✓ Okuru ikna amacı güttüğü için “senli benli cümleler, soru-cevap cümleleri ve devrik cümlelerle” anlatıma doğallık ve karşılıklı konuşma havası verilebilir.
- ✓ Tartışmacı anlatımda da “örneklendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma” gibi yöntemlerden yararlanılabilir.
- ✓ Tartışmacı paragraflarda “öznellik”, açıklayıcı paragraflara göre daha belirgindir.
- ✓ Bazen tartışmacı ve açıklayıcı anlatım birlikte verilebilir ama eğer hangisinin ağır bastığı soruluyorsa böyle sorularda tartışma ağır basar.

DİFnot

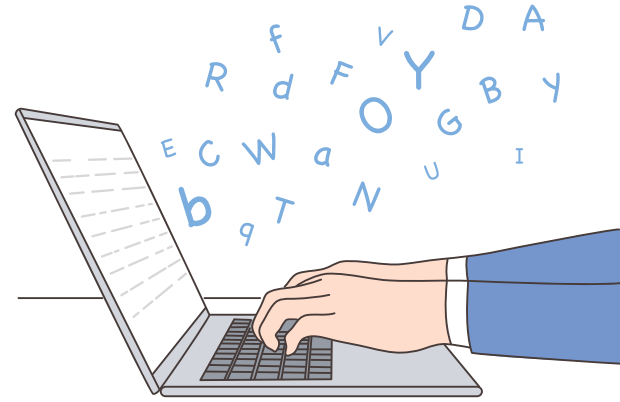
- ✓ Tartışmacı anlatım ve kanıtlayıcı anlatım birbiriyle ilişkilidir, kanıtlayıcı anlatımın farklı yönü ise şudur: Kanıtlayıcı anlatımda birden çok görüş yer almayabilir, çürütme ve karşı çıkış olmayabilir; sadece ele alınan bir görüş kanıtlanabilir yani bir düşünce veya bilgi onun karşısı olmaksızın ele alınabilir.

Örnek Metin

- Bizim insanımız, birini çok sevdiğini “ya benimsin ya toprağın” tavrıyla gösterir. Oysa bu, sevgi değil; çok sevgi hiç değil. Seven insan, sevdiğinin mutluluğunu ister. Onun için de “Benimleyken mutsuzsa mutlu olacağı yere gitsin.” der gerçekten seven kişi. Çünkü gerçek sevgi, ancak özgür insanların yaşayabileceği bir duygudur. Korkuyla, zorbalıkla sadece ikiye bölünmüş bir arada bulunur, sevgi değil.

Öyküleyici Anlatım

- ✓ Yazarın amacının “bir olayı anlatmak, okuru bir olayın içinde yaşatmak” olduğu paragraflarda kullandığı anlatım tarzıdır.
- ✓ Kiplerle (-miş, -tı, -ar, -yor) birbirine bağlı cümleler kullanılır.
- ✓ Olaylar, peş peşe verilebilir veya tek bir olay akışı verilir.
- ✓ Varlıklar, devinim (hareket ve akıcılık) hâlinde.
- ✓ Yer, zaman, olay, kişi ve anlatıcı unsurları bulunur.
- ✓ Kişi veya kişiler, insan olabileceği gibi insan dışında varlıklar da olabilir.
- ✓ Başlayışı ile bitişi arasında “zaman akışı” belirgindir ve okurda “merak duygusu” uyandırır.
- ✓ Bazen kahraman, bazen hâkim, bazen de gözlemci bakış açısı kullanılır.
- ✓ Bir roman, hikâye, anı, gezi veya biyografiden alınmış izlenimi verir.

Açıklayıcı Öyküleme

- ✓ Bir olayı anlatırken bilgi de veren anlatımlardır. Bir olay hakkında okuyanı bilgilendirmek veya her zaman görülebilen bir durumu aktarmak amacıyla yapılmış öykülemelerdir. Bir anı metninde eskiden karşılaşılan uygulamalar, gelenekler; bir gezi yazısında, bir yörede insanların yaptıkları; bir tarihî metinde savaşın anlatımı; haber metnindeki bir hırsızlık olayının anlatımı vs. açıklayıcı öykülemeye örnektir.

Örnek Metin

- Eylülde Kaçkarlar'ın çevresinde “kestane karası fırtınası” gelip çatar. Kestanelerin dökülme zamanıdır artık. Yöre insanı için kestanenin hem meyvesi hem de kerestesi çok değerlidir. Çünkü evlerin özellikle dış cephesi bu ağaçtan yapılır. Rüzgârlar vadilerde uğuldamaya, yapraklar dökülmeye başlamıştır bugünlerde. Karın habercisi olan karakuş birazdan pencerenin pervazına tünür. Derinden kurt sesleri gelir. Orman tüm yaşamıyla hazırdır uzun ve beyaz kışa.

Sanatsal Öyküleme

- ✓ Edebî metinlerde (roman, hikâye, masal, destan...) okuru bir olayın içine çekmek için yapılan öykülemelerdir. Kurmaca yönü daha güçlüdür.

Örnek Metin

- Eskici, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek katlı, basık ve toprak evde canı öyle sıkılıyordu ki... Şaşarak, eğlenerek eskiciyi seyrediyordu. Eskici, mukavvaya benzeyen kalın deriyi iki tarafı keskin, incecik, sapsız bıçağıyla kesti. Ağzına bir avuç çivi doldurdu sonra bunları birer birer avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhladı. Deri parçalarını pis suya sokup ısladı. Mundar çantadaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürdü. Hasan hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Öykülemelerde Anlatıcı

Gözlemci Anlatıcı

- ✓ Anlatıcı; yaşananlara kamera gibi dışarıdan bakan üçüncü bir kişidir; sadece gördüklerini anlatır; duygularını, yorumlarını işin içine katmaz. Anlattığı kişilerin iç dünyalarını da yansıtamaz. Birinci veya üçüncü kişili anlatımla yapılabilir. (Ben ve o anlatıcı)

Örnek Metin

- Bu adam Marchiennes'ten saat ikiye doğru yola çıkmıştı. Sırtında yıpranmış ince bir ceket, ayağında kadife pantolon, soğuktan tir tir titreyerek geniş adımlarla yürüyordu. Doğu rüzgârının morarttığı şiş ellerini cebine sokabilmek için çıkını kâh bir koltuğunun kâh öbür koltuğunun altına sıkıştırıyordu.

Hâkim Anlatıcı (İlahi Anlatıcı)

- ✓ İlahi ya da tanrısal anlatıcı da denir. Bu da üçüncü kişili anlatımdır. Anlatıcı; anlattığı kişinin içinden geçenleri, duygularını, geçmişini veya geleceği bilen bir kişidir.

Örnek Metin

- Kahveye girdi, içinde bir sıkıntı vardı. Bir çay söyledi, çay içerken giderek yalnızlaştığını düşündü, içini hüznü kapladı. Bir çayı bile yalnız içmek istemezdi oysa. Bugün ne yapıp edip arkadaşının gönlünü almalıydı. Kararlıydı, bir daha asla onun kalbini kırmayacaktı.

Kahraman Anlatıcı

- ✓ Olayın birinci kişinin ağzından (ben veya biz) anlatılmasıyla ortaya çıkar. Birinci kişili anlatım da denir. Anlatıcı, olayı yaşayanlardan biridir ve olaylar, onun ağzından anlatılır.

Örnek Metin

- Mahallenin yanı başında ihtiyar bir adama rastladım. Saygılı bir ifadeyle durumunu sordum. Beni duymadı. Bir daha o ihtiyara aynı şeyleri iletmek için ses tonumu yükselttim. Beni duyduğunu hareketleriyle gösterdi. Bana garip garip baktı.

Betimleyici Anlatım

- ✓ Bir varlığın ayırt edici özelliklerini tam ve açık şekilde anlatmaya **betimleme** denir. Yazarın amacı okurun görmediği bir görünüşü, varlığı, manzarayı veya mekânı onun gözünde canlandırmaktır.
- ✓ Betimleme, sözcüklerle resim çizme sanatıdır.
- ✓ Gözlem gücünden ve izlenimlerden yararlanır.
- ✓ Niteleyici sözcükler (sıfatlar, zarflar) ve benzetmeler sıkça kullanılır.
- ✓ Renk, şekil ve farklı duyu (tat, koku, dokunma, işitme vs.) ayrıntılarına girilebilir.
- ✓ Kişinin iç dünyasının, duygu durumunun ve karakter özelliklerinin anlatıldığı betimlemelere **ruhsal betimleme**, **iç çözümleme** veya **tahlil** denir.
- ✓ Kişinin dış görünüşü ile anlatıldığı betimlemelere **portre** veya **fiziksel betimleme** denir.

DİFnot

- ✓ Öyküleme ve betimleme sık sık birlikte kullanılır. Fakat “Hangisi ağır basmaktadır?” sorularında “zaman akışı”nın belirgin olup olmadığına bakılır. Betimlemede zaman, fotoğraf gibi durağandır; bir veya birkaç saniyede görülebilecek bir görüntü anlatılır. Öykülemelerde ise zaman dinamik ve akıcıdır. Paragrafın başından sonuna kadar anlatılanları yazarın görebilmesi için filmde olduğu gibi belirgin bir zamanın akması gerekmektedir. (Öykülemelerde anlatması kısa, görmesi uzun sürer; betimlemede görmesi kısa, anlatması uzun sürer.)
- ✓ Bazı sorularda “devinimsel betimlemeler” vardır ve tasviri yapılan varlıklar “o andaki” hareketleriyle verilir. Dolayısıyla bu tür paragraflarda betimleme ve öyküleme birlikte bulunur. Ama ayrıntılara daha çok yer veriliyorsa, niteleyici sözcükler çokça kullanılmışsa, bir olay zinciri oluşturulmamışsa betimleme ağır basar.

Örnek Metin

- Yirmi yaşından fazla göstermeyen bir genç; çadırın önünde yan yatırılmış el arabasının üstüne oturmuş, saz çalıyordu. Fenerin aydınlatığı alnı ter damlalarıyla kaplıydı. Sazının sapı, şaşırtıcı bir süratle aşağı yukarı kayan parmaklarının arasında bir canlı gibi titriyordu. Tellere vuran sağ eli, küçük fakat kendinden emin hareketler yapıyordu. Gencin eli sazın gövdesine yaklaştıkça insan, saz ile el arasında gizli fakat çok anlamlı bir konuşma olduğunu sanıyordu.

ÖRNEK-1

Allı güllü İran halısının üzerinde oturuyordu. Beline kırmızı renkli, şal desenli bir kuşak bağlanmıştı. Yüzü siyaha çalan bir esmerlikteydi. Yüzünün sağ tarafında derince bir iz vardı. Bir kılıç yarasını andırıyordu. Gözlerinin beyazı çok belirgin ve ürkütücüydü. Arada bir sesli bir şekilde öksürüyor, sonra kırıcılışmış bıyığını titrete titrete konuşuyor, konuşuyor, konuşuyordu. Başından geçenleri çok da güzel anlatıyordu. Anlatırken alnında terler birikiyordu.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Fiziksel portre yapılmıştır.
- B) Ruhsal portre öğeleri bulunmaktadır.
- C) Betimleme ağır basmaktadır.
- D) Farklı duylara ilişkin ayrıntılar yer almıştır.
- E) İzlenimlere ve mecazlı söyleyişlere yer verilmiştir.

ÖRNEK-2

Oldukça temkinli ve tedbirli davranıyordu. Şüpheli de denilebilirdi hatta öküz altında buzağı arayan bir havaya bürünüyordu giderek. Kimseye güvenmek istemiyordu. Bunun nedeni yeni bir hayal kırıklığı yaşamaktan korkmasıydı. O, hayatının anlamı olan kadın, giderken çok şey götürmüştü ondan; içinde kocaman bir boşluk oluşmuştu. Şimdi her şey renksiz ve zevksizdi ona.

Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ruhsal portre örneğidir.
- B) Çözümleme yani tahlil paragrafıdır.
- C) Tanrısal (hâkim, ilahi) anlatıcı söz konusudur.
- D) Birinci kişili anlatımdan yararlanılmıştır.
- E) Mecazlı anlatımlara yer verilmiştir.

Açıklayıcı (Nesnel, Yansıtmacı) Betimleme

- ✓ Bir varlığın şekil özellikleri betimlenirken onun hakkında bilgi vermek, onu tanıtmak amacı da güdülüyorsa bu, açıklayıcı betimlemedir. Bu tür betimlemede söz sanatları ve mecazlar kullanılmaz. Anlatıma genelde anlatıcının yorumu katılmadığı için bunlara **nesnel betimleme** de denir.

Örnek Metin-1

- İzlanda'daki yanardağdan çıkan dumanlar, Avrupa semalarını küle kapladı, hava trafiği durdu; küller 6700 metreye çıktı. Dumanlar, uzaydan bile göründü.

Örnek Metin-2

- Akdeniz Bölgesi'nin çatısını Toros Dağları oluşturur. Dağlar bazı yerlerde denize çok sokulur, kayalık ve az girintili çıkıntılı bir kıyı üzerinde dikine iner. Bazı yerlerde ise kıyı çizgisi ile dağ sınırları arasına Adana Ovası gibi geniş düzlükler girer.

İzlenimsel (Öznel, Sanatsal) Betimleme

- ✓ Görülenlerin yazarın zihninde bıraktığı etkiyle birleştirilerek ve yorumlanarak anlatılmasıyla oluşur. Yani yazarın yorumu ve duyguları da vardır. Mecazlı söyleyişler ve söz sanatlarına daha çok başvurulur.

Örnek Metin

- Başı karlı dağlar, kucağını açmış ve bir vadi oluşturmuş. Vadinin içinde yılan gibi kıvrıla kıvrıla ilerleyen yola iki araba zor sığar. Yavaş yavaş, yorgun yorgun akan köpüklü suların sesiyle kuşların sesinden başka bir ses duyulmaz buralarda. İncecik yol, kalbe giden bir damar gibi sizi bu terk edilmiş dağ köyüne götürür.

DİFnot

Açıklama, tartışma, betimleme ve öyküleme gibi temel anlatım teknikleri yanında karşılaşılabilecek diğer bazı kavramlar aşağıda verilmiştir.

- ✓ Gülmeceye, nükteye dayanan; bir olayın veya durumun gülünç, alışılmadık ve çelişkili yönlerini yansıtarak okuru eğlendirirken düşündürmeyi amaçlayan anlatım türüne **mizahi anlatım** denir.
- ✓ Düşsel olay ve durumları anlatan, gerçek olmayan bir zaman ve mekâna dayalı olarak olağanüstülükler yer veren anlatım türüne **fantastik anlatım** denir.
- ✓ Yiğitlik, kahramanlık, savaş gibi konulara yer veren; yer yer olağanüstülüklerden yararlanan anlatım türüne **epik anlatım** denir.
- ✓ Daha çok şiir ve mensur şiirde kullanılan; sevinç, mutluluk, hüzn gibi duyguların ifade edilmesini amaçlayan; yer yer mecazlı ifadelerden ve imgelerden yararlanan anlatım türüne **lirik anlatım** denir.
- ✓ Gelecekte ne olacağının tahmin edilmesine veya bir kurgu içerisinde verilmesine dayanan, gelecek zaman kiplerinden de yararlanan anlatım türüne **gelecekte söz eden anlatım** denir.
- ✓ Yazarın kendi görüşlerini kabul ettirmek için nesnel kanıtlar ileri sürmesiyle oluşan; sözcüklerin genelde gerçek anlamda kullanıldığı; tanımlara, açıklamalara, tanık gösterme ve örneklere sık sık başvuru anlatım türüne **kanıtlayıcı anlatım** denir.
- ✓ Okuyucuyu, dinleyiciyi bir davranışı gerçekleştirmeye veya bir tutum değişikliğine yönlendiren; emir, istek ve gereklilik kiplerinin çokça kullanıldığı anlatıma **emredici anlatım** denir.
- ✓ Hedef kitlenin düzeyine uygun olarak açıklayıcı, aydınlatıcı bilgilerin verildiği, nesnelliğin ön planda olduğu, daha çok eğitsel metinlerde karşılaşılan anlatım türüne **öğretici anlatım** denir.
- ✓ İki veya daha çok kişinin karşılıklı konuşması biçiminde gerçekleştirilen anlatım türüne **söyleşmeye bağlı anlatım** denir.

DİFnot

Bir paragrafta birden çok anlatım tekniği bir arada bulunabilir.

ÖRNEK-3

İki kanatlı demir kapıyı açtıktan sonra içeri girdim. Gördüğüm geniş ve bakımlı bahçeye hayran olmamak elde değildi. Ren-gârenk güllerin diplerindeki topraklar daha yeni eşelenmişti. Hafiften, yağmur çiselemeye başlamıştı bile. Havaya toprak kokusu karıştırdı. Bahçenin tam ortasındaki evin her tarafından zenginlik akıyordu sanki. Bahçıvan olgun tavırlar ve sevecen bakışlarla beni karşıladı. Yaşça benden büyük olmasına rağmen hürmette kusur etmemişti.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Açıklama - Öyküleme
- B) Tanımlama - Betimleme
- C) Betimleme - Öyküleme
- D) Öyküleme - Tanımlama
- E) Benzetme - Karşılaştırma

ÖRNEK-4

Çağlar boyunca türküler, şiirsel metinler olarak sözlü yazın örnekleri biçiminde yaşamıştır. Her kültürün günlük dil kadar sık kullandığı türkülerin sosyolojik boyutu yazınsal boyutundan daha önde görülmüştür. İşlerini yaparken türkü söyleyen insanlar, bireysel ya da toplumsal gereksinimlerinden dolayı farklı türlerde şiir geliştirmişlerdir. Bu gereksinim sonucu ortaya çıkan türler, Yunan kültürü etkisi altında isimlendirilmiştir. Bu bağlamda ilk gelişen türler lirik, epik ve dramatik şiirdir. Bunların dışında pastoral, didaktik ve satirik türler de şiirde iç farklılaşmanın diğer örnekleridir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme
- B) Açıklama
- C) Tartışma
- D) Karşılaştırma
- E) Betimleme

1 ve 2. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Siyah takım elbisesini, beyaz gömleğini giydi. Kırmızı renkte siyah benekli kravatını taktı. Sol üst cebine kravatıyla aynı renkte olan mendilini yerleştirdi. Çok heyecanlıydı. Endişe ve sevinç iç içe, kol kola cirit atıyordu içinde. Yeleğinin cebinden dedesinden kalan köstekli saati çıkardı. Gözleri doldu. Dedesiyle ne hayaller kurmuşlardı. Kendisi üniversiteyi bitirecek, dedesi ona araba alacak, birlikte eski dostları gezeceklerdi. En çok da dedesiyle Ceyhan Irmağı'nı geçip karşı kıyıdaki el değmemiş otları çuvallara doldurup getirdikleri zamanlar düştü aklına. Dedesini mutlu ettikçe mutlu olurdu. Şimdi bu en mutlu gününde dedesi olsaydı kendini daha güçlü ve daha mutlu hissederdi.

1. Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Öyküleme - Açıklama
- B) Betimleme - Açıklama
- C) Betimleme - Öyküleme
- D) Açıklama - Tartışma
- E) Tartışma - Öyküleme

2. Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Hakim bakış açısı söz konusudur.
- B) Üçüncü kişili anlatımdan faydalanılmıştır.
- C) Geriye dönüş tekniğinden yararlanılmıştır.
- D) Yazar, didaktik bir amaç gütmüştür.
- E) Olaylar, oluş sırasına göre değil, karışık verilmiştir.

3. Uzun, çok uzun zaman önce dev bir okyanusta bir ada varmış. Ada, sağlam kayalara bağlanmış olan dört ipile gökyüzüne asılmış. Üzerinde hiç insan yokmuş ve karanlıkmış. Adadaki canlılarla, ağaçlar, güneşi elde etmişler ve onu her gün doğudan batıya giden bir rotaya koymuşlar. Büyük ruhtan yedi gün yedi gece uyanık kalmayı istemişler. Fakat uykusuzluğa çam, sedir ve benzer birkaç ağacın dışındakiler dayanamamışlar. Uyumayanlar, yaz kış yeşil kalmakla ödüllendirilmişler. Diğerleri, kış gelince hep yapraklarını dökmüşler.

Bu parçanın anlatımında;

- I. öyküleyici anlatım,
- II. mizahi unsurlar,
- III. düşsel öğeler,
- IV. tartışmacı anlatım,
- V. öğretici üslup

yöntemlerinden hangilerine yer verilmiştir?

- A) Yalnız IV
- B) Yalnız V
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) III ve IV

4. Sanatın malzemesi, doğada ve toplumda mevcuttur. En fantastik, en hayalci sanat eserinde de gerçeğin malzemesi kullanılır. Ama sanatçı, onun fazlalıklarını, estetik dışı unsurlarını ayıklar. Ona yeni bir biçim verir. Onu yeniden düzenler. Kendince bir araya getirdiği malzemelerle bir kompozisyon oluşturur. Bunu yaparken kendi yaratıcılığını katar. İşte, sanatı zanaattan ayıran nokta da burada başlar. Yaratıcı bir üslup ve ham malzemeden yani koldan estetik dışı öğeleri ayıklamak, sanatı sanat yapar.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Öyküleyici anlatım
- B) Betimleyici anlatım
- C) Açıklayıcı anlatım
- D) Emredici anlatım
- E) Düşsel anlatım

5. İçimdeki ses, uzaklara çekilmişti. Aylarca tek satır yazmadım bu yüzden, masada öylece oturdum durdum. Ne halt edeceğimi bilemedim daha doğrusu. Sonra sesim uzaklardan bana bakıyormuş da hareketlerimden oluşan basit bir dille onu geri çağırıyormuşum gibi lacivert gövdeli kalemi çıkardım kutusundan; kapağını açtım, yavaş yavaş mürekkep çektim ve haznesi tamamen doldu mu diye kaldırıp baktım. Solumda pencereye doğru tuttum bakarken. Ardından döndüm, aylardır önümde açık duran defterin ağartısına doğru tuttum. Haznenin dolu olduğunu görmüştüm ama dayanamayıp bir de uzaklara çekilen içimdeki sesin şavkına doğru tuttum sonra. İşte tam o sırada telefon çaldı. Elimdeki kalemi bırakıp kalktım hemen, hızlı adımlarla salonun öteki ucuna yürüdüm. Kasabamızın kokularını taşıyan bir sesle annem usulca “Alo, ne yapıyorsun oğlum, iyi misin?” dedi kulağıma. İçimdeki ses 460 kilometre uzağa gitmiş de oradan annemi taklit ediyormuş gibi geldi bir an.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Tanrısal anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır.
B) Öyküleme anlatım tekniğiyle yazılmıştır.
C) Farklı yapıda cümleler kullanılmıştır.
D) Alışılmamış bağdaştırmaların yer aldığı bölümler vardır.
E) Bir olay örgüsü vardır ve olaylar oluş sırasına göre verilmiştir.

6. Birçok ebeveyn, çocukların dijital dünyayı bir an önce keşfetmesi gerektiğini düşünüyor. Onlara göre dijital dünyada yaşıyor olmamız bunu gerektiriyor. Oysa dijital dünyada yaşıyor olmak, çocukları o dünyaya hapsedip dış dünyaya yabancılaştırmak değildir. Telefonları akıllı, kendileri akılsız insanlara bir çift sözüm var: Dijital araçlarla uzun süre baş başa kalan çocukların %40'ında göz ve duruş bozukluğu, %70'inde depresif kişilik gelişimi, tahammülsüzlük ve empati yoksunluğu saptanmıştır. Yine uzmanlara göre telefon, tablet ve internet; birçok çocukta sosyalleşmeyi engelleyen, obeziteyi tetikleyen, dikkat dağınıklığına yol açan etkilere sahiptir. Öyleyse değerli ebeveynler, çocuğunuzun eline telefon ve tablet vermeyin; oyuncak bebek ya da top verin. Onları susturmak için dijital araçları seçmeyin. Onlarla konuşun. Onları koşturun. Hareketsizlik, onların motor becerilerinin gelişmesini de önüyor ve suskunluk, içe kapanıklığı ve yetersizlik duygusunu doğuruyor.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tartışmacı anlatımdan yararlanılmıştır.
B) Betimlemeye ağırlık verilmiştir.
C) Kanıtlayıcı anlatım unsurları vardır.
D) Emir cümlelerine yer verilmiştir.
E) Gerekçeli yargılar bulunmaktadır.

1064275

ÖĞRENCİ NO										YANITLAR									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Tanımlama

- ✓ Bir varlığın, kavramın “ne olduğunu” tarif etmektir.
- ✓ Anlatıma yoğunluk katar. Bilimsel tanımlar nesneldir ama öznel tanımlar da vardır. “---- nedir?” “---- neye denir?” sorularının karşılığı olan tarif amaçlı cümleler tanım cümlesidir. Genellikle açıklayıcı anlatımın bir ögesi olarak kullanılır.

Örnek Metin

- Bilimsel bilgi; akıl, gözlem ve deneye dayalı bilimsel bir yol izlenerek elde edilen bilgidir. (Nesnel tanım)
- Başarı; herhangi bir şeye ulaşmak değil; hedeflediğimiz, ulaşmak istediğimiz şeye çaba sarf ederek sahip olmaktır. (Öznel tanım)

Tanık Gösterme

- ✓ İleri sürülen bir görüşü daha inandırıcı kılmak için o alanda söz sahibi olan birinin görüşünü aktarmaktır. Yani destekleyici alıntı yapmaktır. Tanığın sözü, düşünceyi inandırıcı hâle getirmeye yarar.

Örnek Metin

- Cahil kimsenin yanında kitap gibi sessiz ol, demiş ya Mevlana. Çok da uygun bir söz doğrusu günümüze. O kadar çok konuşuyorlar ki insana gına geliyor. Ama konuşsan, tartışsan zaman kaybın artacak ve sonuç da değişmeyecek. Öyleyse nerede cehalet tavan yapmışsa kaç oradan yahut sus. Başarabildiğin kadar sus. Bu, senin bilgelik seviyeni gösterecek.

Örnek Metin

- Freud, insan ruhunun hangi bölgesine gittiyse orada bir şairin ayak izlerine rastladığını söyler. Gerçekten de şairler, sezgi güçleriyle insanı anlamada bilim insanlarından hep bir adım önde olmuşlardır.

DİFnot

- ✓ Son örnekte olduğu gibi “dolaylı anlatım”la da düşünce aktarılabilir ve tanık gösterme gerçekleştirilebilir.

Örneklendirme

- ✓ Düşüncenin ya da bilginin kavranması veya inandırıcı kılınması için o düşünceyi, bilgiyi somutlaştıracak isim, olay vb. örneklerden yararlanmaktır. “Mesela... böyledir.”, “Örneğin... bu kapsama girer.” anlamı bulunur.

Örnek Metin

- Ekonomik şartlar, bazı kişilerin mesleğine yoğunlaşmasına ve başarılı olmasına engel oluyor. Ben, edebî gelişmeleri takip etmek istiyorum çünkü edebiyat öğretmeniym; gelgelelim bunun için yüklü bir bütçe ayırmam gerekiyor. Bir öğretmen; ev kirasını, çocukların okul taksitini denkleştireyim diye düşünürken işine yoğunlaşamıyor. Bir eleştirmen -ben eleştirmenliği de meslek sayıyorum- yazarak geçinemediği için doğruları söylemekten kaçınıbiliyor.

(Bu parçada “öğretmen” ve “eleştirmen” geçim sıkıntısı yüzünden mesleğine yoğunlaşamayan kişilere örnek olarak verilmiştir.)

DİFnot

- ✓ Her tanık gösterme, mutlaka bir alıntıyla yapılır ama her alıntı, tanık gösterme oluşturmaz.
- Peyami Safa, romanlarında vecize yani özdeyiş söylemeyi çok sever. “İnsanın en kolay aldatıldığı budala kendi kendisidir.” “Dünyasından memnun olmayanlar, ne kadar benziyor birbirine.” sözlerinin *Yalnızız* romanından alındığını, diğer romanlarında da böyle bilgece sözlerin çok olduğunu söylemek yeterlidir sanırım. (Örneklendirme)
- Aynı acıda sınananlar, aynı yerden yaralananlar, zamanla birbirlerine benzerler. Bu insanlar, birbirlerini çok iyi anlarlar aynı zamanda. Peyami Safa, “Dünyasından memnun olmayanlar, ne kadar benziyor birbirine.” diyor *Yalnızız* romanında. (Tanık gösterme)

Sayısal Verilerden Yararlanma

- ✓ Düşünceyi kanıtlamak için ölçüler, yüzdelik değerler, sayısal diziler, tarihler ile istatistiki verilerden yani sayısal verilerden yararlanmaktır.

Örnek Metin

- İnsan beyni, muazzam bir bilgisayardan çok daha kapasiteli ve çok daha karmaşık bir yapıdır. 140 milyar civarında hücre barındırır. Bu hücrelerin 2-10 bin hücreyle bağlantılı olduğu düşünülürse karşımıza müthiş bir manzara çıkmaktadır. Bu bağlantı bir kuşun beyninde sadece 1-2 tanedir.

Paragrafın Anlatımında Görülen Diğer Özellikler

Karşılaştırma

- ✓ Birbiriyle ilişkili iki kavramın benzer veya farklı yönleriyle ele alınmasıdır.

Benzetme

- ✓ Anlama güç kazandırmak için nitelikçe zayıf olan kavramı, güçlü olana yaklaştırmaktır.

Somutlama-Soyutlama

- ✓ Soyut bir düşünceyi veya kavramı somut varlıklara benzeterek insan zihninde daha anlaşılır kılmaya **somutlama** denir.
 - Yeis öyle bir bataktır ki düşersen boğulursun.
 - Ümide sarıl sınıksız seyrete ne olursun
- ✓ Somut bir kavramı veya varlığı, mecaz anlama gelecek şekilde hayalî bir anlamda kullanmaya ise **soyutlama** denir.
 - Renkli kişiliğiyle insanların ilgisini üzerine çekiyordu.

Kişileştirme

- ✓ İnsan dışı varlıklara insani özellikler yüklemektir.
 - Rüzgâr olmadığı için bu akşam deniz hiç olmadığı kadar sakindi.

Yalınlık, Duruluk, Açıklık, Yoğunluk, Özlülük, Doğallık, Akıcılık

- Yalın anlatım; süssüz, mecazsız, kelime oyunlarına ve söz sanatlarına yer vermeyen anlatımdır.
- Duru anlatım, metnin içerisinde gereksiz ifadelerle yer vermemektir.
- Açık anlatım, metinde kastedilen anlamın tek ve net olmasıdır. Başka anlamlara kapı aralamamasıdır.
- Yoğun anlatım, az sözle çok şey anlatmaktır. (Özlülük)
- Doğallık, anlatımda içten ve samimi olmaktır.

- Akıcılık, anlatımın ses akışına uygun olmasıdır. Metinde okunması ve söylenmesi kolay ifadelerle yer verilmesidir.
- Tutarlılık, anlatımda birbiriyle çelişen ifadelerle yer vermemektir.

Öznel ve Nesnel Anlatım

- ✓ Öznel anlatım, metinde kişiden kişiye değişen yorumlara yer vermektir. Nesnel anlatım ise kanıtlanabilir ifadelerle yazmaktır.

Sayıp Dökmelere Yer Verme

- ✓ Bir konuyla ilgili kavramları veya örnekleri peş peşe sıralamaktır.

Örnek Metin

- Bir şairin odası hep dağınıktır. Her yere birtakım dizeler, imgeler yazılıp konulmuştur. Çekmeceler, kutular, bir kenarda bekleyen not defterleri, yüzlerce not kâğıdı, en çok da şairin kafası ve kalbi bunlarla doludur.

Yinelemelere Yer Verme

- ✓ Metin içerisinde yapılan sözcük tekrarlarıdır.
 - Fizikçileri, biyologları, sosyologları hepsini, hepsini gücendiririz. Şu uzmanlık çağında bir yazısıyla fizikçi, bir yazısıyla sosyolog, bir başka yazısıyla da biyolog diye mi selamlayacağız denemeciği?

Farklı Yapıda Cümlelerden Yararlanma

- ✓ Basit yapılı yani tek yargılı cümleler, birleşik yapılı yani yan yargısı olan cümleler, birden fazla cümlelerin arka arkaya sıralandığı sıralı cümleler, birden çok cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlanmasıyla oluşan bağlı cümleler bu kapsama girer.

Seslenmelerden Yararlanma

- ✓ Bir kişiye ya da varlığa seslenmeye yarayan "sözcükler" veya "söz öbekleri" kullanmaktır.
 - Allah aşkına, gök, deniz aşkına
Yağsın kar üstümüze buram buram
 - Arkadaşlar, bana biraz yardım edin!
 - Hey! Sana bir şey diyeceğim.
 - Sevgili okur, biliyor musun, en çok iyi yazarlar okur.
 - Sevgilim, sen ve ben ikimiz
Suya hasret balıkçı tekneleri gibiyiz

Eksiltili Cümlelerden Yararlanma

- ✓ Yüklemleri söylenmeyen, sözün bir yerde kesilip yorumun okuyucuya bırakıldığı cümlelerdir.
 - Şimdi gidiyorum buradan. İçimde anıların tortusu... İçimde gittikçe büyüyen kocaman bir boşluk... Sessizliğin içinde yitip gitmek...

Abartma (Mübalağa)

- ✓ Bir şeyi olduğundan çok fazla ya da çok az göstermektir.
 - Küçük çocuk, oyuncacı elinden alınınca kıyameti kopardı.

Doğrudan ve Dolaylı Anlatım

- ✓ Doğrudan anlatım, bir kişinin sözünü hiç değiştirmeden, olduğu gibi aktarmaktır. Dolaylı anlatım ise başkasından alınan bir sözü, kişinin kendi sözcükleri ile anlatmasıdır.

İlişki Kurma

- ✓ Bir düşünceyi konuyla ilgili bir başka konu, kavram ya da olayla ilgi kurarak anlatmaktır. Benzer bir olaya veya konuya gönderme yahut onunla karşılaştırma da yapılabilir.

Örnek Metin

- Mutlu bir toplumun temeli mutlu bireyler yetiştirmekle atılır. Mutlu bireyler ise mutlu ailelerde yetişir. Öyle ise aile kavramı, toplumun huzuru için çok önemlidir.

Örnek Metin

- Eskiden Karacaoğlan dağa, bayıra, ağaca, ovalara âşık. Sazıyla konuşur, insanlara ve tabiata olan sevgisini dile getirirdi. Şimdi modern Karacaoğlanlar var bu saydıklarımıza âşık. Tek farkla, Karacaoğlan, karşılıksız sevmiş. Bu yeni Karacaoğlanlar, rant peşinde koşuyor. Her yere inşaat yapmak hevesinde.

Sorulara Bağlama

- ✓ Soru cümlelerini okurun ilgisini çekmek, anlatımı güçlendirmek için kullanmaktır. Asıl amaç genelde bir soru sormak değil, bilinen bir durumu vurgulamaktır.

Örnek Metin

Yıllar boyu çantalarındakileri heyecanla taşıyan postacılar, artık eskisi gibi değil; zaten kredi kartı ekstrelerini, faturaları, noter ve mahkeme bildirimlerini taşımaktan neden heyecan duysunlar ki?

DİFnot

Bu yöntemler dışında; “niteleyici sözcüklerden yararlanma”, izlenim aktarma, “devinimlere yaslanma”, “çağrışımlara yer verme”, “terimlerden yararlanma”, “günlük konuşma dilinden yararlanma”, “alışılmamış bağdaştırmalarla anlatma”, “sözcükleri sözlük anlamının dışında kullanma” gibi birçok kavram ve yöntem seçeneklerde kullanılabilir. Bu kavramlara daha önceki konularda (kelime ve cümle anlamı) yeri geldikçe değinildi. Bunlarla ilgili bilgilerinizi önceki konulara bakarak tazeleyebilirsiniz.

ÖRNEK-5

Tıraş oldum. Bir portakal yedim. Masadayım yine. Bakıyorum. Hava puslu. Gökyüzü bulanık. Bir kuzey göğü gibi de düz. Bir kuş havayı yarararak geçti. Uzakta kayboldu. Şimdi havada tıs yok.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili,

- Anlatıcının gözlemleriyle dış dünya anlatılmıştır.
- Anlatımda derinlik, duygusal zenginlik vardır.
- Tek yüklemler ve kısa cümlelerle oluşturulmuştur.
- Dilin kullanımı, okuru bilgilendirmeye yöneliktir.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

ÖRNEK-6

Bu metinde yazar kelime oyunlarından, süslü ve sanatlı söyleyişten uzak durarak içinde bulunduğu toplumda olup bitenlere ayna tutmuş. Anlatımında gereksiz sıfatlara, zarflara yer vermeyip sözcük ekonomisine gitmiş. Üç kuşağın trajikomik öyküsünü anlatırken yoruma elverişli, başka anlamlara kapı aralayan sözlerden kaçınmış. Ayrıca okur, yazılanları okurken zorlanmıyor çünkü metinde geçen kelimelerin ses ve söyleyişi dile takılmıyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada söz edilen yazarın anlatım özelliklerinden biri değildir?

- A) Akıcılık B) Özgünlük C) Duruluk
D) Açıklık E) Yalınlık

1. Nabizade Nazım'ın *Karabibik* romanı, Tanzimat romanları arasında çok farklı ve özel bir yere sahiptir. Her şeyden önce bu romana kadar kırsal kesim gerçeğine yönelen bir roman yoktur. Diğer Tanzimat romanlarında mekân hep İstanbul'dur. Bu romanda ise Antalya'nın Kaş ilçesinin Beymelik köyüdür. Realist yazın anlayışının benimsenmesi, özgün telif bir çalışma olması da onu farklı kılar. Bu yanıyla Namık Kemal'in ve Ahmet Mithat'ın adaptasyona dayalı anlatımından yerli ürün ve yerel konuya realist bir geçiş olarak vasıflandırılabilir. Edebî değer açısından Tanzimat'ın en zayıf romanlarından biridir belki ama "memleket öykücülüğü"nin yol açıcısı da odur. Diyebiliriz ki Refik Halit Karay'ın *Memleket Hikâyeleri*'nin işaret fişeği *Karabibik*'tir.

Bu parçanın anlatımı ile ilgili,

- I. Karşılaştırmalara yer verilmiştir.
- II. Örneklemelerden yararlanılmıştır.
- III. Tanımlayıcı cümleler kullanılmıştır.
- IV. Tanık göstermelerle inandırıcılık sağlanmıştır.
- V. Benzetme ile bir düşünce somutlaştırılmıştır.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) Yalnız III B) Yalnız IV C) I ve II
D) IV ve V E) II, III ve IV

2. Çek Cumhuriyeti'nin görkemli başkenti Prag, âdeta dünyanın en ünlü ressamlarının fırçasının değdiği bir tablo kent. Üstelik tüm güzelliğini onu ziyarete gelenlerin ayaklarının altına cömertçe sermekten geri durmuyor. Kafka'nın hem sokaklarında kaybolmak hem de bir an evvel kopup kurtulmak istediği bu zarif şehir; haşmetli şatoları, gökyüzünü selamlayan kiliseleri, güzel bir kadının gerdanındaki inci kolyeyi andıran köprüleriyle büyülüyor gezginlerini.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İzlenimsel betimleme yapılmıştır.
- B) Benzetmeden yararlanılmıştır.
- C) Kişileştirmeye başvurulmuştur.
- D) Çağırışımsal anlatımdan uzak durulmuştur.
- E) Öğretici metinlere özgü bir içerikle sanatsal anlatım bir aradadır.

3. Delikanlı, salona geçti. Köşedeki koltuğa çöktü. Annesini arama isteği yakıp kavurdu kalbini. Bağırıp çağırmak, kırıp dökmek istedi. Bağırıp çağırmak da kırıp dökmek de kam-buruydu, vazgeçti. Annesini arama isteği ölü doğmuş gibi çığlık atmaktan başka ne yapabilişti? Yine de arasaydım ne söyledim diye düşünmeden edemedi. En son görüş-tüklerinde onu çok kırmıştı. Arayıp konuya nasıl gireceğini bile bilmiyordu. Arayamadı ama ağlamayı başarabilmişti.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Soyut durumları anlaşılır kılmak için somutlamalar ya-pılmıştır.
- B) İlahi bakış açısıyla yazılmıştır.
- C) Okuyucunun kanılarını değiştirme amacıyla yazılmış-tır.
- D) Öyküleyici anlatım biçiminden yararlanılmıştır.
- E) Benzetmeye yer verilmiştir.

4. Yanlış Batılılaşma, Hüseyin Rahmi'nin romanlarının ol-duğu kadar hikâyelerinin de konusu olmuştur. Ancak o, diğer yazarlarımızın sergilemek veya kötülemekten öteye geçmeyen yaklaşımlarının dışına çıkmış; eleştirel bir ba-kışla çelişkileri yakalamış, mizahi bir üslup geliştirmiştir. Komığın acılığını, burukluğunu aktarmayı tercih etmiştir. *Namusla Açlık Meselesi*, *İki Hödüğün Seyahati* bu belirle-melerin ne kadar yerinde olduğunu gösterir.

Bu parçada yazar, Hüseyin Rahmi'yle ilgili görüşünü etkili biçimde aktarmak için aşağıdakilerden hangisi-ne başvurmuştur?

- A) Tanık gösterme - Örneklem
- B) Örneklem - Karşılaştırma
- C) Tanımlama - Örneklem
- D) Karşılaştırma - Tanık gösterme
- E) İlişki kurma - Alıntı yapma

5. İstanbul'a en çok yakışan ağaçtır erguvan. Kısacık bir an görünüp sonra kaybolan utangaç süsüdür Boğaz'ın her iki yakasının. Beyazdan pembeye çevrilen ancak kendisiyle adlandırılabilen erguvani renkle değişim başlamış demektir. Gün batımında ufka doğru deniz ve gök erguvani bir renge bürünürken İstanbul'da erguvanlar bu renk cümbüşünü tamamlar. Her yer erguvan kokar, erguvan mevsiminde. Erguvan çiçeklerinin renkleri o kadar gönül okşayıcı, o kadar göz alıcıdır ki erguvan mevsiminde başka her renk -yeşil, mavi, kırmızı...- gözden düşer, sönük kalır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşılaştırma yapılmıştır.
B) Gözlem ve izlenimlerden yararlanılmıştır.
C) Birden çok duyuya seslenilmiştir.
D) Öyküleyici anlatım tekniği kullanılmıştır.
E) Anlatıma, duygular katılmıştır.

6. Bütün büyük başarıların bedeli; büyük yorgunluklarla, fedakârlıklar ve acılarla ödenmiştir. Öyle de olacaktır. Zaten bedeli ödenmeyene sahip olunamaz, olursa da onun tadı hissedilemez ----.

Bu parça aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülürse düşünce diğerlerinden farklı bir şekilde geliştirilmiş olur?

- A) Hazreti Ali'nin dediği gibi yüksek derecelere büyük yorgunluklarla erişilir
B) Güçlükler, başarının değerini artıran süslerdir, diyor Moliere
C) La Fontaine "Hiçbir zafere çiçekli yollardan gidilmez." derken zor ve engebeli yollardan geçmeyi belirtmiştir
D) Honoro de Balzac'ın eşsiz romancı olmasını sağlayan, her gün düzenli biçimde yazı masasına kurulmasıdır
E) Mehmet Âkif "Başarının onda dokuzu terdir." diyerek çalışmayı vurgular

7. İyot eksikliği, tiroit bezinin fonksiyonlarını aksatıyor; bezin ürettiği T3 ve T4 hormonlarının ana maddesini iyot oluşturuyor. 150 mikrogram iyot kazanımınız yoksa beziniz hormon üretemiyor. Neticede guatr ve hipotiroidi yani tiroit tembelliği ortaya çıkıyor. İyot eksikliğinin baş ağrısı, yorgunluk, unutkanlık, cilt kuruluğu, bağışıklık zayıflığı, depresyon eğilimi gibi sonuçları da var. Ancak eksiklik olup olmadığını kendiniz belirlemeyin. Basit bir idrar testi yaptırın. Eksiklik varsa mutfağınızda iyotlu tuz kullanın. Bununla birlikte hava, ısı ve nemle temas eden tuzun iyodunun bir bölümünü kaybettiğini aklınızda tutun. Yemeklerinize ek olarak iyotlu tuz eklemeyin, yüksek ısıda tuzdaki iyot uçup gidecektir. Asla iyotlu tuz kullanımını da abartmayın, fazlalığı da en az azlığı kadar tehlikelidir.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Terimsel ifadelerin kullanıldığı öğretici bir metindir.
B) Okuru, bir tepki ve davranış değişikliğinde bulunmaya yönlendirici bir dil kullanılmıştır.
C) İzlenimsel ve çağrışımsal ifadelerle ağırlık verilmiştir.
D) Gereğesiyle birlikte verilen öneriler bulunmaktadır.
E) Açıklayıcı ve bilgilendirmeye yönelik bir anlatımdan yararlanılmıştır.

1064276

ÖĞRENCİ NO	YANITLAR
1 0 0 0 0 0 0	1 A B C D E 11 A B C D E
2 1 1 1 1 1 1	2 A B C D E 12 A B C D E
3 2 2 2 2 2 2	3 A B C D E 13 A B C D E
4 3 3 3 3 3 3	4 A B C D E 14 A B C D E
5 4 4 4 4 4 4	5 A B C D E 15 A B C D E
6 5 5 5 5 5 5	6 A B C D E 16 A B C D E
7 6 6 6 6 6 6	7 A B C D E 17 A B C D E
8 7 7 7 7 7 7	8 A B C D E 18 A B C D E
9 8 8 8 8 8 8	9 A B C D E 19 A B C D E
0 9 9 9 9 9 9	10 A B C D E 20 A B C D E

1. Öfkenin o kalın yorganının altına hiç baktınız mı? Ben baktım. Öfkenin o kalın yorganının altında incecik bir tül var: Kırılğanlık. Kırılğanlığı kaldırıp sessizce altındakilere baktınız mı peki? Orada da ipekten yumuşacık bir sevgi var. Yani aslında sevmediğimiz insan, bizi kıramıyor. Bizi kıramadığı için de öfkelenemiyor. Demek ki sevmediğimize öfkelenmemeliyiz de yok saymalıyız onu. Öfke yumruk sıkıran bir duygu. Yumruk sıkınca insanın tırnakları, avucunun ortasına batar. Battıkça batar. En çok da yumruğu sıkıncı acıtır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Öğretici metinlerin amacıyla sanatsal metinlerin üslup özelliği birleştirilmiştir.
- B) Bazı tanımlar yapılarak anlatıma özlülük kazandırılmıştır.
- C) Soyut kavramlar, somut kavramlara benzetilerek somutlama yapılmıştır.
- D) Anlatım, söyleşi havasında sıcak bir biçimde gerçekleştirilmiştir.
- E) Çıkarımda bulunma ve öneri cümleleri kullanılmıştır.

2. Fin toprağı, bizi pembe bir gülüşle karşıladı. Temiz, ince, şiire benzer bir gülüş... Sandım ki büyük, pek büyük bir varlığın önüne çıktım. Gönlümden saygıyla dolu bir sarıntı... Akşamdı. Güneşin batma saatleriydi. Engin bir yeşilliğin arasında ufuklar alev alev yanıyordu. Bembeyaz alınlı, sevimli istasyon evinin önünde durduk. Önümüzden bir grup asker geçti. Hepsisi de bir elden, bir kalıptan çıkmış gibi ince boylu, güneş saçlı, güneş yüzlü gençler. Giyimleri tertemiz.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili,

- I. Kişileştirmeye yer verilmiştir.
- II. Nesnel betimleme örneğidir.
- III. Yinemelere başvurulmuştur.
- IV. Satirik bir anlatım yeğlenmiştir.
- V. Bitmemiş cümlelere yer verilmiştir.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

3. Edebiyat adamının dünyasını edebiyat eserleri doldurur, edebî eserler doldurur. Estetiğin peşindedir o. Kelimelelerini imbiikten geçirir. Bir hakkâktır, bir ahşabı oyar sanki cümlelerini kurarken. Bir heykeltıraştır; yontar, yontar, yontar anlatımını. Yazar, yeniden bozar, bir daha yazar. Yorulmaz asla. O, yüreğiyle koşar ve yüreğiyle koşanlar yorulmaz. Yani sevdıyla, tutkuyla bağlıdır dil denilen sevgiliye. Yahya Kemal, boşuna söylememiş "Mısra benim namusumdur." diye.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Örnekleme yoluyla düşünceyi geliştirme
- B) Tanık gösterme yoluyla düşünceyi kanıtlama
- C) Benzetmelerle düşünceyi somutlaştırma
- D) Yinelemelerle anlatıma güç katma
- E) Kişisel düşünceleri genelleme yaparak anlatma

4. Hiçbir yerde memleketin Birinci Cihan Harbi'nde geçirdiği tecrübenin acılığı burada olduğu kadar açık bir şekilde görülemezdi. Bu, eski ressamın tasvir etmekten hoşlandıkları şekilde ölümün zaferi idi. Dört yıl, bu dağlarda kurtlara insan etinden ziyafetler çekilmiş, ölüm her yana doludizgin saldırmış, seçmeden avlamıştı. Uğursuz tırpan durmadan, bir saat rakkası gibi işlemiş; rast geldiği her şeyi biçmişti. Bununla beraber nüfusu altmış binden sekiz bine inen Erzurum, Millî Mücadele'ye önyak olmuş; zaferini kazanmış ve yavaş yavaş sağ kalan hemşehrilerini toplamaya başlamıştı.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşılaştırma yapılmıştır.
- B) Benzetmelere başvurulmuştur.
- C) Nesnel betimleme ile yazılmıştır.
- D) Deyimlerle anlatım güçlendirilmiştir.
- E) Yazarın yorumlarına yer verilmiştir.

5. Kırım Hanlığı kurulurken Osmanlı Devleti de Fatih Sultan Mehmet'in yönetiminde bir Orta Çağ beyliğinden Yeni Çağ imparatorluğuna evriliyordu. Kırım'ın kısa sürede Osmanlı İmparatorluğu'na tabiliği kabul edişi, Altınordu'dan devraldığı Orta Çağ'dan kalma kabile aristokrasisine dayalı yönetim yapısını değiştirmese de kendine özgü bir denge yarattı. Kabilelerin talepleriyle İstanbul'daki merkezî devletin taleplerini ve Rusya başta olmak üzere rakip devletlerin tehditlerini dengeleme becerisi, bunların başarısında ve hanlığın bekasında esas belirleyiciydi. Yeni Çağ'ın başlarında kurulan ve sonlarında tarihe karışan bu hanlığın tarihi, Orta ve Doğu Avrupa'daki iktidar mücadeleleriyle iç içedir.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bilimsel bir metin örneğidir.
B) Belli bir konu ele alınıp açıklanmıştır.
C) Okuyucuya bilgi verme amacıyla yazılmıştır.
D) Ciddi ve ağırbaşlı bir üslup söz konusudur.
E) Tartışmacı anlatıma yer verilmiştir.

6. O saatlerde serpilir gülüşün
Bir avuç su gibi içime ey yâr
Senin de başında o çılgın rüzgâr
Deli deli eserverirse bir gün
Beni unutma

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Lirik anlatımdan yararlanılmıştır.
B) İmgesel söyleyişlere yer verilmiştir.
C) Gerçeğin dolaysız anlatımı söz konusudur.
D) Seslenmeye ve mecaz anlamlı sözcüğe yer verilmiştir.
E) Ahenkli söyleyiş unsurları bulunmaktadır.

7. Kitap okuma alışkanlığının yüksek olduğu ülkelerde herkesin en rahat ulaşabildiği tek şey belki de kitap. Bu ülkelerde devasa kütüphaneler var. Kütüphane deyip geçmeyelim; büyüklüğü, kitap ve ziyaretçi sayısı o toplumun kitaplara olan ilgisinin somut bir göstergesi. Binlerce kitabın bulunduğu ve yılların tüm birikimini içinde taşıyan kitapların bulunduğu kütüphaneler âdetâ bir ruh tedavi merkezi gibi. Kütüphanelerin kötülüklerimizi yontan, iyiliklerimizi pekiştiren tarafını Seneca "Bir kitaplık, bir cezaevi kapatır." sözüyle ifade ediyor.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşılaştırma yapılmıştır.
B) Benzetmeye başvurulmuştur.
C) Öznel düşüncelere yer verilmiştir.
D) Tanık göstermeden yararlanılmıştır.
E) Tanımlamalara yer verilmiştir.

8. Yaz okulu için ayrılmış otel, ada merkezinin dışında, mercan kayalıklarıyla boydan boya kapalı, büyük bir körfezdeydi. Okyanusun açıklardaki koyu lacivert, görkemli dalgaları, bu kayalıklara durmaksızın çarparak sakinleşiyor, belki de yalnızca sakinleşir gibi yapıyordu; ırmak yeşili bir renk alıp kıyıya yatışmış bir hâlde varıyordu. Keskin güneşin altından göz, bu köpüklerin içinde var olmayan yaratıkların varmış gibi dolaştığını sanıyor; bir çeşit sanrı yaşıyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme
B) Nesnel betimleme
C) Didaktik (öğretici) anlatım
D) Tartışmacı anlatım
E) İzlenimsel betimleme

1064277

ÖĞRENCİ NO		YANITLAR	
1	A B C D E	11	A B C D E
2	A B C D E	12	A B C D E
3	A B C D E	13	A B C D E
4	A B C D E	14	A B C D E
5	A B C D E	15	A B C D E
6	A B C D E	16	A B C D E
7	A B C D E	17	A B C D E
8	A B C D E	18	A B C D E
9	A B C D E	19	A B C D E
10	A B C D E	20	A B C D E

1. Klasik şiirimiz, eldeki bilgilere göre Orta Asya'daki gelişmeleri de dikkate alırsak 11. yüzyıldan başlayan bir gelişme seyri izlemiştir. Önceleri Arap ve İran edebiyatlarının etkisinde Anadolu'da 13. yüzyılda başlayan şiirimiz, Arap ve İran şiiriyle boy ölçüşebilecek kıvam ve mükemmeliyete ulaşmıştır. Şairlerimiz, özellikle İran şiirinin mazmun ve imgelerini kullanarak onlara yerli ve millî bir kimlik kazandırmış, 16. yüzyılda artık İran ve Arap şairlerini geçtiklerini rahatça söylemeye başlamışlardır. 17. yüzyılda ise büyük ölçüde Türk şairleri ile kendilerini kıyaslamaya başlamışlardır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla yazılmıştır.
B) Yorum cümlesine yer verilmiştir.
C) Bir olay kişinin çevresinde örgülenmiş eylemler söz konusudur.
D) Açıklayıcı anlatım kronolojik bir seyir içinde yapılmıştır.
E) Sözcüklerin herkesçe bilinen anlamlarından ve terimlerden yararlanılmıştır.

2. Güz bitiyor. Doğa, içine kapanıyor ve deyiş yerindeyse bir süre kendisiyle baş başa kalacağı, uykuya geçip yeniden canlanmak için baharı tasarlayacağı döneme giriyor. Anadolu halk takviminde "kasım günleri" adıyla bilinen ve Hıdırellez'e kadar sürecek kış vakti geldi, hemen önümüzde erbain yani zemheri soğukları var. Ama Doğu Karadeniz'de dağlar, hâlen rengârenk. Ladinler, köknarlar, sarıçamlar, kayınlar, kızılğaçlar, kestaneler, ıhlamurlar, meşeler...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Fantastik anlatım - Destansı anlatım - Betimleme
B) Tartışma - Örnekleme - Öyküleme
C) Açıklama - Tartışma - Betimleme
D) Açıklama - Kişileştirme - Örnekleme
E) Açıklama - Mizahi anlatım - Lirik anlatım

3. Bilim, evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler kullanarak sonuçlar çıkarmaya çalışan düzenli bilgi birikimidir. Bilim, belirli bir konuyu bilme isteğinden doğmuştur. Her insan bilgiye değer verir, birtakım konuları bilmek ister; bilim insanında ise "bilme" isteği, bir heves değil, büyük bir tutkudur. Baki'yi yoksul bir müezzinin oğlu olmaktan kurtarıp onu ilmiye sınıfının en büyüklerinden biri hâline getiren bu tutkudur. Yine 2.000 deneyden sonra pes etmeyip ampulü bulan Edison'u bitmez bir enerjiyle dolduran da bu tutkudur.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlama yapılarak anlatıma yoğunluk kazandırılmıştır.
B) Genellemelerden yararlanılmıştır.
C) Yapılan açıklamaları somutlaştıran örnekler verilmiştir.
D) Karşılaştırma yoluyla düşünceye açıklık getirilmiştir.
E) Tanık göstermeye başvurularak düşünceler inandırıcı kılınmıştır.

4. Bir köpek havlaması duydu. Bu şehirde duyduğu en tanıdık ses. Köpeğinin sesi. Fırladı yatağından. Sokak kapısına çıkınca birkaç köpeğin oynaşarak koştuklarını gördü. Peşlerine düştü. Yetiştirdi köpeklerle. Biraz korktu önce. Sonra köpeklerin ona bakıp dostça havladıklarını gördü. Daha da yaklaştı. Köpek havlamaları ona kaybettiklerini geri getirmişti. Hiçbir şey kaybolmuyordu bu dünyada. Canına ümit girmişti. Anlıyordu bu dili. Zaten yalnızlık, bilmediğin bir dilin ortasına savrulmaktan başka nedir? Köpeklerden birinin boynuna sarıldı.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Anlatım biçimi öykülemedir.
B) İlahi bakış açısıyla yazılmıştır.
C) Üçüncü kişili anlatım söz konusudur.
D) Anlatıcı, anlattıkları karşısında nesnel davranmıştır.
E) İşitsel ve görsel unsurlara yer verilmiştir.